Θέατρο

Της **Νόνας Μολέσκη**
nonamoleski@hotmail.com

ΤΟ ΜΟΤΙΒΟ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΠΑΡΑΠΑΤΗΜΑΤΟΣ

Η σκηνοθέτιδα της παράστασης του ΘΟΚ Οιδίπους Τύραννος Μαρία Κυριάκου αντιμετώπισε την τεράστια πρόκληση με τιμιότητα, ειλικρίνεια και σοβαρότητα. Ο καθένας που έχει δει αρκετές παραγωγές αρχαίου δράματος στη ζωή του, μπορεί να θυμηθεί περιπτώσεις παραστάσεων καμουφλαρισμένων με εντυπωσιακά εφέ ακριβώς εκεί που οι σκηνοθέτες δεν έβρισκαν τρόπο να ξεκλειδώσουν το κείμενο, μπορεί να θυμηθεί στιλιστικές ασυνέπειες όπου οι αισθητικές λύσεις ξεχωριστών σκηνών και μορφών έπασχαν από εκλεκτισμό, μπορεί να θυμηθεί την αμηχανία των στιγμών όπου ο στόμφος κάλυπτε την αδυναμία των δημιουργών. Στη δουλειά της Μαρίας Κυριάκου ο θεατής παρακολουθεί την πορεία της σκέψης της, βρίσκει νοήματα που έχουν προκύψει από την ψηλαφιστή επαφή της με το κείμενο του Σοφοκλή, αντιλαμβάνεται τα κίνητρα των επιλογών της.

Η έναρξη της δημιουργικής διαδικασίας ξεκινά από την επιλογή της μετάφρασης και η μετάφραση του Βολονάκη επικεντρώνεται στην απόδοση γλωσσικών αμφισημιών του πρωτότυπου, είναι γεμάτη νύξεις και αινίγματα που φανερώνουν στιγμιαία τις φοβερές λύσεις που κρύβουν μέσα τους. Η Μαρία Κυριάκου αποφάσισε να αντικαταστήσει τον αμιγή ανδρικό Χορό των Θηβαίων γερόντων με μικτό Χορό, συνειδητά ποικίλο ως προς την ηλικία και την εμφάνιση των μελών του. Μια τέτοια επιλογή αποσκοπεί στο να δοθεί μια σύγχρονη εικόνα «όλων», όλων των ανθρώπων που τους μαστίζει το κακό, όλων που τους δένει η κοινή μοίρα. Σημαντικό ότι ως μέλη του Χορού, ως κάποιοι απ' όλους, υπάρχουν στη σκηνή και οι ηθοποιοί που θα «προσωποποιηθούν», όταν χρειαστεί, σε ρόλους Οιδίποδα, Κρέοντα, Ιοκάστης, Άγγελου, Εξάγγελων, κ.α.

Αυτή η ιδέα της κοινής μοίρας είναι το τελευταίο απόκτημα της ανθρωπότητας, μια ομαδική υπαρξιακή εμπειρία, που επηρέασε και τον τρόπο που η Μαρία Κυριάκου είδε την τραγωδία του Σοφοκλή σήμερα. Ως λογική συνέχεια αυτής της προσέγγισης ο Οιδίποδας απαλλάσσεται από το συνθετικό «υπέρ» και παραμένει άνθρωπος μεταξύ ανθρώπων. Κατά την άποψή μου, αυτό δεν αφαιρεί ούτε τραγικά μεγέθη, ούτε ποιητική διάσταση από την παράσταση της Κυριάκου. Ο ενδοιασμός μου σχετικά με την όψη του Χορού αφορά τη δουλειά της ενδυματολόγου Κωνσταντίνας Ανδρέου, ίσως εδώ η σκηνοθετική οδηγία για την ποικιλομορφία είχε εκληφθεί υπερβολικά κυριολεκτικά. Τα αντικείμενα τα οποία τα μέλη του Χορού κρατάνε στα χέρια τους ενισχύουν την αίσθηση της απόγνωσης- μια γλάστρα, μια πέτρα, ένα βιβλίο, μικρά ανθρώπινα πράγματα, από τα οποία πιάστηκαν τα χέρια του καθενός στην ώρα της συμφοράς.

Η σκηνογράφος Έλενα Κοτασβίλι συνεχίζει τη βασική σκηνοθετική ιδέα της κοινής μοίρας μ' ένα πραγματικά δυνατό σκηνικό. Ένας πέτρινος κύκλος, μια χοάνη όπου συγχωνεύονται οι ατομικές μοίρες σε μια ενιαία, ένα αδιέξοδο, ένα βραχυκύκλωμα του χρόνου, μια παγίδα όπου οι υπάρχουσες αλήθειες μέλλει να αποκαλυφθούν. Το ανώμαλο έδαφος κάνει το βήμα των ηθοποιών άστατο και η κίνηση του Μιχάλη Αριστείδου ενσωματώνει αυτά τα παραπατήματα ως μοτίβο εκφράζοντας την ιδέα των ανθρώπινων λαθών και του άγνωστου πεπρωμένου. Η κυκλική δομή του σκηνικού έχει ως αποτέλεσμα την οργάνωση της δράσης προς το κέντρο του κύκλου, έτσι ώστε συχνά οι «προσωποποιημένοι» πια ήρωες στέκουν πάνω στην ανυψωμένη περιφέρεια της κυκλικής κατασκευής με την πλάτη προς το κοινό, στραμμένοι προς το εσωτερικό του σκηνικού.

Μόνο η άυλη μορφή του Τειρεσία, το ωραίο δημιούργημα της Λένιας Σορόκου, ήταν απ' έξω από τον κύκλο της τυφλής άγνοιας. Στην πρώτη ανακοίνωση της διανομής ένιωσα φόβο ότι η ενσάρκωση του ρόλου του Τειρεσία από γυναίκα ηθοποιό εντάσσεται στα μεταφερόμενα από παραγωγή σε παραγωγή κλισέ (θυμάστε, π.χ., τον περσινό παράξενο Τειρεσία από την Ιωάννα Παππά στην κατά τα άλλα πολύ καλή παράσταση των «Βακχών» σε σκηνοθεσία Νικαίτης Κοντούρη;) Έπρεπε όμως να έχω περισσότερη πίστη στην τέχνη της Λένιας Σορόκου και στη σκέψη της Μαρίας Κυριάκου. Ο Τειρεσίας τους είναι και παράξενο ον και κουρασμένος από το βάρος της γνώσης και εξαιτίας αυτής απομονωμένος από τους άλλους, που δεν ξέρουν, χαρακτήρας.

Ο Θανάσης Γεωργίου είχε οδηγό τον λόγο του Σοφοκλή. Μην έχοντας βρει αλαζονεία στο κείμενο του ρόλου του, δεν ανεβάζει τον Οιδίποδά του ψηλά, σε ύψος βασιλικό και πρωικό, για να τον ρίξει χάμω απότομα και ανελέητα. Παίζει άνθρωπο που προσπαθεί να κρατηθεί από τον ορθό λόγο, να μη χάσει την πίστη του στη λογική σχέση των γεγονότων και παράλληλα τρέφει μέσα του φόβο μπροστά στην άβυσσο του άγνωστου πεπρωμένου. Είναι συναισθηματικά συνδεδεμένος με τον Χορό. Το σώμα του και η κίνησή του αλλάζουν σαν να τα πλάθει η μοίρα με τα χτυπήματά της. Θεωρώ ότι η Πόπη Αβραάμ έκανε την Ιοκάστη της πιο άκαμπτη, πιο ανθεκτική, καμωμένη από πιο σκληρά υλικά, απ' ό,τι θα περίμενε κανείς. Ο Δρόσος Σκώτης ως Κρέων, ο Γιάννης Μίνως ως Θεράπων, ο Στέλιος Καλλιστράτης ως Άγγελος, η Αιμιλία Βάλβη και η Έλενα Καλλινίκου ως Εξάγγελοι, ο Δημήτρης Αντωνίου ως Ιερέας και τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας στάθηκαν αγωγοί για να έρθει πολύ κοντά μας ο υπέροχος λόγος του Σοφοκλή.